

2. ระเบียบการบริหารราชการแบ่งเป็นฝ่ายทหารและพลเรือน ซึ่งต้องทำหน้าที่รับใช้ประเทศในยามสงบและยามศึกสงครามเหมือนกัน ระเบียบการสอบไล่เข้ารับราชการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน โดยสอบความรู้จากตำราขงจื้อและตำราจินโบราณ ผู้สอบต้องใช้เวลาเตรียมตัวมาก มีการจัดสอบคัดเลือกในระดับมณฑลขึ้นมา ทำให้ผู้เข้าสอบต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ทำให้เกิดปัญหาฉ้อราษฎร์บังหลวง

3. ลัทธิขงจื้อ เน้นหลักความสัมพันธ์ระหว่างผู้น้อยผู้ใหญ่ ให้ประชาชนเชื่อฟังผู้ปกครอง ลูกเชื่อฟังพ่อแม่ รัฐบาลต้องดูแลราษฎรดุจบิดาดูแลบุตร เป็นต้น ตลอดจนการบูชาบรรพบุรุษ ความรักในเผ่าพันธุ์ รักบ้านเกิดเมืองนอน เป็นต้น นอกจากลัทธิขงจื้อแล้วก็มีการนับถือพุทธศาสนาพุทธเถรวาท

4. วรรณคดี และอักษรศาสตร์ รับเอาภาษาจีนเป็นภาษาราชการ ต่อมาดัดแปลงใช้อักษรจีนในภาษาเวียดนาม

5. วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ประเพณีการแต่งกาย การกิน การแต่งงาน การทำศพ เป็นต้น

การเข้ามาของศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามได้แพร่หลายจากตะวันออกกลางเข้าสู่อินเดียในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เมืองเดลฮีมีผู้ปกครองเป็นมุสลิม และต่อมาสุลต่านที่เมืองเดลฮีได้ขยายอำนาจไปถึงเมืองกุจราฐ (Gujarat) ตอนใต้ของแคว้นซินด์ ซึ่งเมืองนี้เป็นศูนย์กลางการค้าที่รุ่งเรืองในสมัยนั้น พ่อค้าจากกุจราฐได้เข้ามาทำการค้ากับเมืองท่าในคาบสมุทรมลายูและหมู่เกาะตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 12 และยังทำการค้ากับเปอร์เซีย อาระเบีย และชายฝั่งทะเลจีนใต้อีกด้วย ทำให้พ่อค้ากุจราฐเป็นที่รู้จักกันดีในเมืองท่าต่าง ๆ พวกพ่อค้าเหล่านี้ได้นำเอาศาสนาอิสลามไปเผยแผ่ให้แก่ดินแดนที่ตนได้เดินทางไปติดต่อค้าขาย ประกอบกับศาสนาอิสลามไม่มีพระ ทุกคนสามารถเรียนรู้หลักธรรมและเผยแผ่ศาสนาได้ด้วยตนเอง ทำให้ศาสนาอิสลามแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว

สภาพการเมืองของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เวลานั้น อาณาจักรมัชฌิมปาหิตมีอิทธิพลทางการเมืองอยู่ในช่องแคบมะละกา สุมาตรา และชวา เริ่มเสื่อมอิทธิพลลง ทำให้ผู้นำรัฐต่าง ๆ แยกตัวเป็นอิสระ และหันไปรับนับถือศาสนาอิสลามแทนที่ลัทธิฮินดู-ชวา ซึ่งอาณาจักรมัชฌิมปาหิตเคยบังคับให้รัฐต่าง ๆ รับนับถือและยึดถือกษัตริย์ของมัชฌิมปาหิตเป็นศาสดาของลัทธิฮินดู-ชวาของมัชฌิมปาหิต พร้อมกับส่งเครื่องราชบรรณาการให้มัชฌิมปาหิตอีกด้วย ซึ่งเป็นความไม่พอใจ

ของรัฐต่าง ๆ ต้องการจะต่อต้านอำนาจของมัชฌปาหิต เมื่อศาสนาอิสลามเข้ามาจึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ติดต่อค้าขายกับมุสลิม ได้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และขอความช่วยเหลือจากพ่อค้ามุสลิมต่อต้านอำนาจทางการเมืองของมัชฌปาหิต ผู้นำรัฐเหล่านี้จึงเต็มใจที่จะรับนับถือศาสนาอิสลามที่พ่อค้าอินเดียนำเข้า

ที่จริงแล้วศาสนาอิสลามไม่ใช่เพิ่งเข้ามาครั้งแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ศาสนาอิสลามเคยเข้ามาค้าขายกับพวกพ่อค้าอาหรับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 7 ซึ่งพวกอาหรับได้แวะเวียนทำการค้าตั้งแต่ทะเลแดงถึงทะเลจีน แต่พวกพ่อค้าอาหรับสนใจแต่การค้า ไม่ยอมสมาคมปะปนกับชาวพื้นเมืองเนื่องจากหลักปฏิบัติของมุสลิมเวลานั้นยังไม่ปรับให้เข้ากับสภาพสังคมภายนอกตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ดูเหมือนว่าขัดกับสิ่งที่คนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เคยประพฤติปฏิบัติ คนพื้นเมืองก็เลยไม่สนใจ หลังจากที่พระมหะหมัดผู้เป็นศาสดาของศาสนาอิสลามสิ้นพระชนม์ไปแล้ว ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักของศาสนาอิสลาม ต่อเมื่อศาสนาอิสลามแพร่หลายเข้าไปในดินแดนต่าง ๆ ที่มีประเพณีและสังคมแตกต่างกัน หลักของศาสนาก็ถูกดัดแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมประเพณีเดิมของท้องถิ่นนั้น นอกจากนี้ ศาสนาอิสลามที่เข้าไปในอินเดียได้ยอมรับเอาพิธีกรรมบางอย่างของฮินดู ความลึกลับและอภินิหารต่าง ๆ ของฮินดูกลายเป็นนิยายหนึ่งชื่อว่า ซูฟี (Sufi) ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจจากชนชั้นธรรมดาในคาบสมุทรมลายูและอินโดนีเซีย เนื่องจากตรงกับความเชื่อดั้งเดิมของตน นอกจากนี้ ชาวอินโดนีเซียได้รับเอาหลักการของศาสนาอิสลามเข้ามาผสมผสานกับกฎจารีตประเพณีเดิมของตน คือ อาดาท (Adat) และแม้จะยอมรับนับถือศาสนาอิสลามแล้ว ความเคยชินต่ออิทธิพลของอินเดียในแนวความคิดเรื่องการปกครองแบบเทวราชาก็ทำให้ชาวมาเลย์และชาวอินโดนีเซียยังคงยอมรับอำนาจของผู้ปกครองในฐานะกึ่งมนุษย์กึ่งเทวดา ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงหลักของศาสนาอิสลามในเรื่องอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าถ่ายทอดมายังบุคคลสำคัญในสังคมกษัตริย์ ซึ่งทำให้เข้ากันได้ดีกับระบบเทวราชาและความเชื่อเรื่องวิญญาณของหมู่เกาะอินโดนีเซีย

การนับถือศาสนาอิสลามของชาวอินโดนีเซียและมลายูจะดัดแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมประเพณีเดิม โดยไม่ยึดหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น การยอมรับผู้หญิงเป็นผู้สืบสกุลได้เช่นเดียวกับชาย และไม่ต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่าง ๆ ในศาสนาซึ่งเข้มงวดเหมือนกับผู้หญิงในตะวันออกกลาง และยังคงยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก แม้กฎในศาสนาจะเน้นความสัมพันธ์ของพ่อกับลูกชายก็ตาม

การรับนับถือศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เบื้องต้นของศาสนาอิสลาม เช่น การสวดมนต์อย่างน้อยวันละ 5 ครั้ง การอดอาหารในเดือนรอมดอน (Ramadon) การเดินทาง

ไปแสวงบุญยังนครเมกกะถ้ามีโอกาสอย่างน้อย 1 ครั้งในชีวิตนั้น ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวมุสลิมด้วยกัน ที่เรียกว่า ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมุสลิม (Unity of Islam) โดยผู้ที่เป็นมุสลิมจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดก็ตาม ทำให้มุสลิมมาเลย์และอินโดนีเซียได้รับผลประโยชน์ในการติดต่อค้าขายกับพวกพ่อค้ามุสลิม ทำให้คนพื้นเมืองหันมานับถือศาสนาอิสลามเพิ่มมากขึ้น

ผลจากการรับนับถือศาสนาอิสลามของคาบสมุทรมลายูและหมู่เกาะ

การรับนับถือศาสนาอิสลามก่อประโยชน์ให้ผู้นำรัฐต่าง ๆ คือ

1. รัฐต่าง ๆ สามารถแยกตัวเป็นอิสระจากมัชฌปาหิตได้
2. รัฐต่าง ๆ มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นจากการติดต่อค้าขายกับมุสลิมด้วยกัน
3. ผู้นำรัฐมีอำนาจทางการเมืองเพิ่มขึ้น เป็นประมุขทั้งศาสนาและการเมือง ประชาชนไม่กล้าละเมิดคำสั่งสุลต่านเพราะจะผิดจารีตประเพณีศาสนาไปด้วย ทำให้สุลต่านมีอำนาจเพิ่มมากขึ้น เป็นทวีคูณกว่าการปกครองแบบเทวราชาแบบเดิม
4. ส่งเสริมสถาบันกษัตริย์ จากการตีความว่าอำนาจของพระอัลล้าห์จะถ่ายทอดลงมาในสังคมของชนชั้นกษัตริย์ จึงมีการตั้งตัวเป็นสุลต่านแยกออกมาเป็นรัฐต่าง ๆ มากขึ้น

จากข้อ 4 ทำให้เกิดรัฐต่าง ๆ ในคาบสมุทรมลายูและหมู่เกาะอินโดนีเซียเป็นรัฐอิสระหลายรัฐ ผู้นำได้พยายามเผยแพร่ศาสนาอิสลามเข้าไปในหมู่ประชาชนของตนให้มากที่สุดเพื่อตนจะได้เป็นสุลต่านที่แท้จริงของเขาเหล่านั้น จึงเกิดการแย่งชิงประชาชน แย่งชิงดินแดน แย่งชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทำให้สภาพการเมืองในภูมิภาคแถบนี้ไม่สงบนัก มีการทะเลาะเบาะแว้งกันตลอดเวลา เปิดโอกาสให้ต่างชาติแทรกแซงได้ง่าย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

ให้นักศึกษาทำรายงานเรื่องศิลปะและอารยธรรมอินเดียและจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมแสดงภาพประกอบ หรือ การรับนับถือศาสนาอิสลามของบริเวณคาบสมุทรมลายูและหมู่เกาะ พร้อมหาภาพประกอบ

การตั้งอาณาจักรในระยะแรก

ในระยะคริสต์ศตวรรษที่ 2 ได้มีชนชาติต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สถาปนารัฐของตนขึ้นในบริเวณ 3 แห่ง คือ

1. บริเวณตอนล่างและสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง
2. ทางตอนเหนือของเมืองเว้ (Hue) ในบริเวณอันนัม
3. ทางตอนเหนือของคาบสมุทรลพบุรี

หลังจากคริสต์ศตวรรษที่ 6 ก็มีอาณาจักรในบริเวณลุ่มแม่น้ำอิระวดี สาละวิน เจ้าพระยา ในสุมาตรา ชาว เกิดขึ้นตามมา

อาณาจักรเหล่านี้จะกล่าวถึงอาณาจักรที่สำคัญที่มีพื้นฐานการเมืองการปกครองที่มั่นคงในระยะนั้น

อาณาจักรฟูนัน เราทราบเรื่องราวของอาณาจักรนี้จากจดหมายเหตุจีนเป็นส่วนใหญ่ว่าตั้งขึ้นราวคริสต์ศตวรรษที่ 1-6 ถือเป็นอาณาจักรแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้รับเอาวัฒนธรรมอินเดียเข้ามาสร้างความสำเร็จให้กับอาณาจักรตน มีการส่งเครื่องราชบรรณาการให้จีนเป็นอาณาจักรแรก มีเมืองค้าขายสำคัญบริเวณปากแม่น้ำโขงชื่อว่าเมืองออกแก้ว มีเมืองหลวงชื่อเมืองวยาธปุระ ฟูนันเป็นศูนย์กลางการค้าทางบก แม้อิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงและลุ่มน้ำเจ้าพระยา ผู้ปกครองของฟูนันคนแรกคือโกณฑัญญะได้ชัยชนะต่อชาวพื้นเมือง ริเริ่มการปกครองแบบกษัตริย์ขึ้น รับเอาระบบการปกครองแบบศักดินาจากอินเดีย ฐานะของกษัตริย์ฟูนันเป็นเจ้าแห่งภูเขาหรือไศลราชา อันเป็นความเชื่อที่รับมาจากอินเดียในเรื่องการนับถือยอดเขาพระสุเมรุผสมผสานกับความเชื่อของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เองซึ่งนับถือยอดเขา ถือว่ายอดเขาเป็นที่บรรจบระหว่างดินกับฟ้า นอกจากนั้นก็ยังมีการนับถือพญานาคว่าเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเจ้าแห่งแผ่นดิน แม้ฟูนันจะรับเอาระบบเทวราชาเข้ามาแต่ยังคงความใกล้ชิดกับประชาชนอยู่มาก ศาสนาที่นับถือ คือ พราหมณ์และพุทธศาสนาหายาน

ฟูนันเสื่อมลงเพราะเมืองขึ้นแยกตัวเป็นอิสระ และสภาพเศรษฐกิจเสื่อม เส้นทางการค้าทางบกเปลี่ยนไป นิยมใช้การเดินเรือแทน ทำให้ฟูนันถูกพวกเขมรเข้ามาปกครอง และถูกกลืนชาติไปในที่สุด

อาณาจักรจามปา ในระยะใกล้เคียงกับก่อตั้งอาณาจักรฟูนัน ในปี ค.ศ. 192 จดหมายเหตุจีนได้บันทึกการรับรองของจีนต่ออาณาจักรที่ตั้งขึ้นในบริเวณเว้ในประเทศเวียดนามปัจจุบันชื่ออาณาจักรสินยี หรือจามปา จากหลักฐานทางโบราณคดี พบจารึกภาษาสันสกฤตแสดงให้เห็นการรับอารยธรรมอินเดียเข้ามาในภูมิภาคนี้ และพยายามขยายตัวขึ้นไปมีอิทธิพลทางตอนเหนือในเขตอิทธิพลของจีน คืออาณาจักรเวียดนาม และยังส่งทูตไปจีนในระหว่าง ค.ศ. 220-230 ชื่อกษัตริย์ของจามปา เป็นชื่อที่จีนเรียกคือฟานเหยิง (จีนจะเรียกกษัตริย์ที่ได้รับอิทธิพล

ของอารยธรรมอินเดียว่า พัน หรือพันห้าหน้า แสดงฐานะกษัตริย์เหมือนคำว่าพระพรหม) ได้ขยายอาณาเขตขึ้นตอนเหนือทำให้ต้องรบกับข้าหลวงจีน (ค.ศ. 399—407)

หลังคริสต์ศตวรรษที่ 4 พระเจ้าภัทรวรมันได้ครอบครองทางใต้ของอ่าวตูราน (กวางนำ ภูเขาในปัจจุบัน) ได้สลักศิลาจารึกเป็นภาษาสันสกฤตและสร้างเทวสถานที่มีซอน (Mison) เพื่อบูชาศิวลึงค์ อันเป็นตัวแทนของพระองค์พระศิวะ ศิลาจารึกนี้เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการรับวัฒนธรรมอินเดียในมณฑลกวางนำในปัจจุบัน ทำให้ทราบว่าบริเวณกวางนำเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรจามปา มีชื่อเรียกเป็นภาษาอินเดียว่า อมราวดี และมีจารึกที่บริเวณตราเกี้ยว มีซอน และคงเดื่อง ว่าเมืองนี้มีการบูชาพระศิวะและพระอุมาเหสี มีการปกครองแบบเทวราชา แต่ไม่สามารถรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางได้ เพราะชาวจามปกครองกันเองเป็นรัฐอิสระแตกเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อย ซึ่งเป็นสาเหตุที่จามปาไม่สามารถรักษาอำนาจของตนไว้ได้นานเท่าอาณาจักรอื่น

ภาษาของจามจัดอยู่ในตระกูลเดียวกับอินโดนีเซีย รับวัฒนธรรมอินเดียทางทะเลจากการติดต่อกับพ่อค้าอินเดีย และทางบกผ่านพูนัน การนับถือศาสนา นับถือพุทธศาสนาหายาน แต่ปนพิธีกรรมแบบฮินดูมาก พบการสร้างพระพุทธรูปสำริดศิลปะแบบคุปตะ พวกจามพยายามเผยแพร่วัฒนธรรมอินเดียของตนนั้นไปในเวียดนาม ทำให้ต้องทำสงครามกับเวียดนาม บางครั้งตกเป็นเมืองขึ้นของกัมพูชา และตกเป็นของเวียดนาม ตามลำดับ

อาณาจักรเจนละและกัมพูชา พวกเจนละเป็นบรรพบุรุษของเขมร ได้อพยพเข้ามาขอตั้งถิ่นฐานอยู่ในอาณาเขตของพูนัน ถึง ค.ศ. 550 ผู้นำของเจนละจึงสถาปนาการปกครองตนเองแยกจากพูนัน ต่อจากนั้นก็ตีเมืองหลวงของพูนันได้ เจนละพยายามขยายอำนาจออกไปเท่ากับดินแดนที่พูนันเคยมี เพื่อให้ชาติต่าง ๆ ยอมรับตน ทำให้เจนละมุ่งกับการทำสงครามมากขึ้นไปไม่ค่อยสนใจกับเศรษฐกิจ ทำให้เจนละเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว แยกแยกออกเป็นเจนละบกและเจนละน้ำ และตกเป็นเมืองขึ้นของพระเจ้าสุริยชัยแห่งอาณาจักรชวา ประมาณปี ค.ศ. 775 วัฒนธรรมอินเดียที่เจนละรับเข้ามารับผ่านพูนันอีกทีหนึ่ง ความเข้มงวดในการปกครองมีมากขึ้น นั่นคือความห่างเหินระหว่างผู้นำกับประชาชน ในสมัยของพูนัน พระเจ้าแผ่นดินออกว่าราชการวันละ 3—4 ครั้ง แต่มาในสมัยเจนละจะลดน้อยลง แต่อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียที่เจนละรับเข้ามาที่จะปรากฏเฉพาะในราชสำนักเท่านั้น สถาปัตยกรรมการก่อสร้างของพูนันตามแบบอินเดียนั้นจะใช้อิฐฉาบปูนเป็นส่วนใหญ่ เจนละเลียนแบบพูนัน แต่เริ่มใช้หินในการก่อสร้าง หินที่ใช้มีศิลาแลงและหินทราย

พวกเขมรได้รวมตัวเป็นปีกแผ่นอีกครั้งหนึ่งในสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 ซึ่งประทับอยู่ในชวา (อาจจะลี้ภัยมาหรือถูกจับมาก็ได้) ได้ยกทัพขึ้นมายึดครองอาณาจักรเจนละได้สำเร็จ (ค.ศ. 802—850) รวมเจนละบกและเจนละน้ำเข้าด้วยกัน ให้ชื่อใหม่ว่า กัมพูชา นำพรหมณ์จากชวาขึ้นมาประกอบพิธีราชาภิเศก เพื่อหลุดพ้นจากอำนาจของชวา ประกาศพระองค์เป็นเจ้าแห่งจักรวาล โดยประกอบพิธีกรรมบูชาศิวลึงค์บนยอดเขาคันเป็นเครื่องแสดงว่าพระองค์คือผู้มีฐานะเท่าเทียมกับเทพเจ้าทั้งหลาย การประกอบพิธีราชาภิเศกของพระองค์ การบูชาศิวลึงค์ การประกาศพระองค์เป็นเจ้าแห่งจักรวาล ถือเป็น การเริ่มต้นของยุคทองของเขมรอย่างแท้จริง กษัตริย์กัมพูชาสมัยนี้ทุกพระองค์ (ค.ศ. 802—1200) ได้สร้างความเป็นปีกแผ่นทางเศรษฐกิจและความเจริญให้กับอาณาจักรเขมรเป็นอย่างมาก

ลัทธิเทวราชามีส่วนสำคัญที่ทำให้อาณาจักรกัมพูชาสมัยนี้เจริญรุ่งเรืองมาก คือ

1. การทำพิธีราชาภิเศกเป็นการประกาศให้คนยอมรับในองค์พระมหากษัตริย์และพระมหากษัตริย์มีฐานะสูงส่งเป็นเทวดา ทำให้ราษฎรเกรงกลัวในพระราชอำนาจ สามารถเกณฑ์แรงงานราษฎรไปใช้ในการขุดอ่างเก็บน้ำเพื่อการเกษตรทำให้เศรษฐกิจดี เกณฑ์แรงงานราษฎรไปใช้ในการสร้างราชธานีและสิ่งก่อสร้างทางศาสนา เกณฑ์แรงงานไปใช้ในการขยายอาณาเขต เป็นต้น

2. ศูนย์กลางการบริหารและการปกครองคือราชธานี แล้วแบ่งส่วนราชการตามแบบศักดินาจากอินเดีย สามารถรวมอำนาจการปกครองเข้าสู่ส่วนกลาง

3. อาศัยกฎหมายพระมนุธรรมศาสตร์ที่มีบทลงโทษรุนแรง เมื่อราษฎรขัดขึ้นพระราชอำนาจและคำสั่งทำให้ราษฎรต้องรับใช้พระมหากษัตริย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้กษัตริย์มีอำนาจเป็นสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้เต็มที่

4. คติความเชื่อในลัทธิเทวราชา คือการสร้างสิ่งก่อสร้างที่ใหญ่โตเลียนแบบที่ประทับของพระอิศวร หรือการสร้างเทวสถานเพื่อประดิษฐานศิวลึงค์ทำให้ต้องเกณฑ์แรงงานคนมาใช้ในการก่อสร้าง เป็นการควบคุมประชาชนและทำให้ประชาชนรับทราบในพระราชอำนาจของกษัตริย์

อาณาจักรกัมพูชาเสื่อมลงหลังสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เพราะเหตุว่า การทำสงครามและเกณฑ์แรงงานราษฎรมาใช้ในการก่อสร้างไม่หยุดหย่อนทำให้เศรษฐกิจทรุดลงราษฎรก่อกบฏขึ้น นอกจากนั้น พุทธศาสนาเถรวาทได้เข้ามาสู่ประชาชน มีผลกระทบถึงสถาบันกษัตริย์ กษัตริย์มิได้อยู่ในฐานะสูงส่งอีกต่อไปในสายตาประชาชน เพราะพุทธศาสนา

สอนให้คนอยู่ในระเบียบวินัย รักสันโดษ ไม่สะสมความมั่งคั่ง ไม่มีพิธีกรรมทางศาสนาที่สลับซับซ้อน ให้มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่สนับสนุนการสร้างปราสาทวิหารที่ใหญ่โต วิจิตรพิสดาร ทำให้อำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าแผ่นดินน้อยลง ไม่สามารถชักจูงประชาชนเข้ามาใช้แรงงานเป็นกรรมกรได้อย่างแต่ก่อน กษัตริย์องค์หลัง ๆ ไม่มีความสามารถทำให้เขมรต้องสูญเสียอำนาจทางการเมืองเหนือดินแดนเมืองขึ้นต่าง ๆ เช่น จามปาแยกตัวเป็นเอกราช คนไทยในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาขับไล่เขมรออกไปได้สำเร็จ

อาณาจักรมอญ มอญเป็นกลุ่มเชื้อสายเดียวกับเขมร อพยพมาจากฝั่งตะวันตกของจีนราว 1,000 ปีก่อนคริสต์ศตวรรษ เข้ามาอยู่ในแถบชายฝั่งทะเลของพม่า และเข้ามาในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในดินแดนสุวรรณภูมิ พวกมอญที่อยู่ในพม่าส่วนใหญ่อยู่ก่อนไปทางตะวันออกของแม่น้ำอิระวดี และมีอาณาเขตแผ่ไปถึงเมืองทวาย แต่ศูนย์กลางทางวัฒนธรรมและการเมืองอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา พวกมอญได้รวมตัวกันตั้งเป็นอาณาจักรได้ราวคริสต์ศตวรรษที่ 5 มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองสุพรรณาวดี หรือเมืองท่าตุน ซึ่งอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำสะโตง

พวกมอญที่สุพรรณาวดีนี้มีความรู้ทางด้านเกษตรกรรม การทำนา การทำไร่ มีความชำนาญในการชลประทาน โดยเรียนรู้มาจากพวกอินเดีย พวกมอญเป็นผู้ริเริ่มการชลประทานขึ้นในที่ราบกยอเส (Kyaukse) ในบริเวณตอนกลางของพม่า ซึ่งเป็นบริเวณแห้งแล้งให้เป็นที่ราบที่อุดมสมบูรณ์ขึ้นมาได้ ติดต่อกับชายใกล้ชิดกับพวกอินเดียและลังกา ทำให้มอญได้รับอารยธรรมอินเดียไว้เต็มทีหลายประการ โดยเฉพาะทางด้านภาษาบาลี วรรณคดี และพุทธศาสนาเถรวาท และมอญเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมอินเดียให้กับชนชาติอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น เขมร พม่า ไทย จัดว่ามอญเป็นผู้บุกเบิกด้านอารยธรรมอินเดียในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

หลังจากที่พม่าได้รับชัยชนะพวกมอญ ประมาณต้นศตวรรษที่ 6 พวกมอญอีกกลุ่มหนึ่งได้เข้ามาตั้งชุมชนขึ้นในบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา แผลอำนาจครอบครองในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน พบจารึกภาษามอญอายุประมาณ ค.ศ. 600 อาณาจักรนี้จีนเรียกว่า To Lo po Ti หรืออาณาจักรทวาราวดี ซึ่งศูนย์กลางของอาณาจักรนี้อยู่ที่ใดไม่แน่ชัด แต่ทราบว่าเป็นบริเวณที่ตั้งของอาณาจักรทวาราวดี คือบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ตอนกลางของประเทศไทยบริเวณจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี ลพบุรี กาญจนบุรี ชัยนาท ทางเหนือคงไม่เกินจังหวัดนครสวรรค์ ทางตะวันออกคงถึงปราจีนบุรี และทางใต้ถึงไชยา โดยพบร่องรอยอารยธรรมอยู่มาก เช่น พระปฐมเจดีย์ พบพระพุทธรูปแบบคุปตะ พบพระธรรมจักรมีกวางหมอบ พบตะเกียงสำริดในบริเวณพงตึก จังหวัดกาญจนบุรี พบพระพุทธรูป

และเทวรูปในบริเวณจังหวัดต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

วัฒนธรรมของพวกมอญที่รับจากอินเดียและถ่ายทอดให้ชนชาติอื่น

1. พุทธศาสนาแบบเถรวาท การใช้ภาษาบาลี แพร่หลายในหมู่ชาวพื้นเมืองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะไม่เห็นโครงสร้างทางสังคมแบบลัทธิฮินดู

2. การจัดการปกครองและรูปแบบเทวราชาที่เน้นพุทธศาสนา

3. วัฒนธรรมทางการค้า

4. ความรู้ทางการชลประทานและการเกษตรกรรม

5. ภาษาและการเขียนหนังสือ

อาณาจักรทวารวดีเสื่อมลงจากการขยายอำนาจของกัมพูชาในคริสต์ศตวรรษที่ 10 และอาณาจักรที่หริภุญไชยถูกชาวไทยขยายอำนาจครอบครองในคริสต์ศตวรรษที่ 13

อาณาจักรศรีเกษตรและอาณาจักรพุกาม

อาณาจักรศรีเกษตร เป็นอาณาจักรของพวกพยูซึ่งเป็นบรรพบุรุษของพม่า จีนเรียกพวกนี้ว่า เพียว (Pyu) อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงของธิเบตมาอยู่ในพม่าตอนบน ในระยะเวลาใกล้เคียงกับพวกมอญ พวกพยูได้ตั้งศูนย์กลางการปกครองของตนขึ้นที่เมืองแปร บนลุ่มแม่น้ำอิระวดี เรียกอาณาจักรของตนว่าศรีเกษตร แปลว่าดินแดนแห่งความโชคดี เป็นศูนย์กลางการค้าขายเพราะไม่ไกลจากทะเลมากนัก ได้รับวัฒนธรรมอินเดียโดยตรง โดยรับรูปแบบการปกครองแบบเทวราชา แต่ก็ไม่ได้รวมอาณาจักรเป็นปึกแผ่น เพราะมีเมืองต่าง ๆ แยกกันปกครองอย่างอิสระ เครื่องวัดในพุทธศาสนา โดยพบจารึกเป็นภาษาบาลีในบริเวณใกล้เมืองแปร นักบวชจีนที่เดินทางมาในศตวรรษที่ 7 กล่าวว่าเมืองแปรเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาเถรวาท (หินยาน) โดยอ้างถึงโบสถ์ วิหาร และสถานที่สำคัญทางศาสนานับร้อยแห่งเป็นของพุทธศาสนาหินยานทั้งสิ้น แม้จะมีการรับพุทธศานา Mahayanaบ้าง โดยเฉพาะการรับนับถือพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรในระยะปี ค.ศ. 800 แต่พุทธศาสนาหินยานก็ยังคงมีอิทธิพลต่ออาณาจักรพยูจนกระทั่งเสื่อมไป

การรับวัฒนธรรมอินเดียด้านอื่น ๆ รับเอาสถาปัตยกรรมการก่อสร้างพระราชวัง วัดเจดีย์ และพระพุทธรูป สร้างด้วยอิฐเคลือบ มีกำแพงใหญ่ล้อมรอบ ซึ่งเป็นศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมที่เนื่องมาจากศาสนา

ข้อนำสังเกต คือ การรับกฎหมายจากอินเดีย อาณาจักรที่ตั้งขึ้นใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มักจะใช้เป็นเครื่องมือในการปกครอง แต่อาณาจักรของพยู่ปฏิเสฐที่จะรับ พวกพยู่ยังคงใช้กฎหมายที่สืบเนื่องมาจากประเพณี โดยเน้นเรื่องความมีมนุษยธรรมเป็นหลัก และประกอบกับเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัด

พวกพยู่เสื่อมลงเพราะถูกน่านเจ้ารุกรานในปี ค.ศ. 832 กวาดต้อนชาวพยู่ไปเป็นจำนวนมาก อาณาจักรเสื่อมลง และค่อย ๆ ถูกพวกพุกามขยายอำนาจขึ้นมาครอบครองได้ในที่สุด

อาณาจักรพุกาม ก่อตั้งโดยชนเชื้อสายเดียวกับพวกพยู่คือพวกพม่า พม่าเดิมเรียกตนเองว่า มรามมา (ปัจจุบันตั้งชื่อประเทศว่าเมียนมาร์ ตามชื่อเรียกตนเองแต่เดิม) อพยพมาจากทางใต้ของจีนเพราะถูกจีนรุกราน แล้วหนีลงทางใต้ เรียนรู้เรื่องการรบ การใช้ธนู การใช้ม้าจากน่านเจ้า มีความต้องการดินแดนตั้งตนเป็นอิสระ เมื่อพม่าอพยพเข้ามาขณะที่ยู่อ่อนแอก็เข้ารุกรานแย่งดินแดน และค่อย ๆ กลืนชาติของพยู่ไปได้ในที่สุด พวกพม่าตั้งเมืองหลวงของตนขึ้นที่พุกาม อยู่ในทำเลที่ดี อยู่ใกล้แม่น้ำที่แยกมาจากแม่น้ำอิระวดีและแม่น้ำชินวิน เป็นชุมทางที่จะไปแคว้นอัสสัมและยูนนานและลุ่มแม่น้ำสะโตง ในบริเวณถิ่นที่อยู่ของพวกมอญ จนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 11 พม่าได้ผู้นำที่มีความสามารถคือพระเจ้าอโนรุทธ์ (อโนรธา) ได้ตั้งตนเป็นกษัตริย์ โดยการปราบดาภิเษกในปี ค.ศ. 1044 ขยายอิทธิพลไปครอบครองพวกมอญ แล้วรับวัฒนธรรมมอญมาใช้ โดยเฉพาะการนับถือพุทธศาสนาเถรวาท บังคับให้คนพม่าเลิกนับถือพุทธศาสนาแบบไสยศาสตร์ตามลัทธิอารี (Ari) หันมารับนับถือพุทธศาสนาเถรวาท รูปแบบการปกครองรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางได้แน่นแฟ้น ไม่มีปัญหาการแตกแยกเป็นแคว้นต่าง ๆ พระเจ้าอโนรุทธ์ทรงใช้นโยบายสร้างสันติในภูมิภาคแถบนี้ ให้ทุกชาติที่อยู่ร่วมกันในประเทศพม่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยพม่าจะเป็นผู้นำและสร้างสันติให้เกิดขึ้น ทำให้ชาติต่าง ๆ ไม่พอใจที่ต้องอยู่ใต้การปกครองของพม่า โดยเฉพาะพวกมอญ กษัตริย์พม่าในสมัยพุกามองค์แรก ๆ ยังคงรับวัฒนธรรมมอญทางด้านศาสนา วรรณคดี การเขียนหนังสือ และศิลปะ ต่อมาพม่าเริ่มสร้างวัฒนธรรมเป็นของตนเองขึ้นในสมัยพระนราปดีสิษฐ ซึ่งสมัยนี้จัดเป็นสมัยที่มีการเผยแผ่ศาสนาเถรวาทไปทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อาณาจักรพุกามเสื่อมเนื่องจากถูกพวกมองโกลรุกราน อาณาจักรแตกแยก จีนเข้ามาปกครองระยะหนึ่งและสามารถรวบรวมบ้านเมืองขึ้นได้ใหม่ในสมัยราชวงศ์ตองอู

วัฒนธรรมอินเดียที่พม่ารับเข้ามา

1. พุทธศาสนาเถรวาทและภาษาบาลี

2. การปกครองแบบเทวราชาเป็นหลักพุทธศาสนา กษัตริย์คือผู้มีบุญญาธิการสร้างทานบารมี เมื่อเสด็จสวรรคตก็ขึ้นสู่วรรณสวรรค์

3. การเขียนหนังสือแบบมอญ

4. ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมเนื่องในศาสนาพุทธ การสร้างวัด เจดีย์ และสถูปแบบมอญ เจดีย์ที่มีชื่อเสียงของพม่าที่สร้างตั้งแต่สมัยพระเจ้าอนิรุทธิ์ แต่มาเสร็จในสมัยต่อมา คือชเวดากอง นอกจากนี้ก็มีเจดีย์อานันตะ การก่อสร้างสมัยหลังจะเป็นศิลปะพม่าเองมากขึ้น คือมีลักษณะโปร่งไม่ทึบตามแบบของมอญ

การปกครองของพม่ารับระบบศักดินาจากอินเดียตั้งกล่าวแล้ว พม่าได้มีการจัดตั้งสภาบริหารประเทศเรียกว่าสภาลูตดอว์ (Hlutdaw) เป็นสภาที่ปรึกษาของพระเจ้าแผ่นดิน ประกอบด้วยอัครมหาเสนาบดีคนสำคัญ ๆ มีบทบาทในการบริหารประเทศมาก

พุทธศาสนามีอิทธิพลกับสังคมพม่า ถ้าวัดเป็นศูนย์รวมการศึกษาและประชาสัมพันธ์ อำนาจของรัฐบาล รัฐบาลพม่าต้องอาศัยวัดในการควบคุมประชาชน การออกกฎหมายให้คนปฏิบัติตาม การรวมชนชาติต่าง ๆ ในพม่า วัดเองซึ่งมีเป็นจำนวนมากก็ต้องอาศัยการสนับสนุนจากรัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล วัดและประชาชน จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน

อาณาจักรในคาบสมุทรมลายูและหมู่เกาะ

หลังจากเส้นทางการค้าทางบกเสื่อมความนิยม หันมานิยมใช้เส้นทางเดินเรือแทน โดยพ่อค้าชาวอินเดีย และพ่อค้าอาหรับในตะวันออกกลางได้เดินเรือผ่านช่องแคบมะละกาเพื่อจะไปประเทศจีน บริเวณภูมิภาคนี้จึงมีการสถาปนาตนเองขึ้นจากความรุ่งเรืองทางการค้า และรับอารยธรรมอินเดีย จากหลักฐานของอินเดียและจีน พบว่ามีอาณาจักรโบราณในแหลมมลายูนี้ คือ อาณาจักรลังยาเลียว หรือลังคะสุกะ มีการส่งทูตไปจีนครั้งแรกในปี ค.ศ. 515 ทางเหนือลังคะสุกะ มีอาณาจักรพัน พัน บริเวณบ้านดอน สุราษฎร์ธานี ส่งทูตไปจีนประมาณ พ.ศ. 424 และอาณาจักรตามพรลิงค์ (บริเวณนครศรีธรรมราช) ซึ่งต่อมาถูกสุโขทัยขยายอำนาจมาปราบได้

อาณาจักรในภูมิภาคแถบนี้พบร่องรอยการรับอารยธรรมอินเดียมากมาย มีการติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยพบจารึกภาษาสันสกฤตในเกาะบอร์เนียว ในสุมาตราพบพระพุทธรูปแบบอมราวดี ชาวพบพระพุทธรูปแบบคุปตะและจารึกภาษาสันสกฤต ในมหาकाพย์รามายณะ เรียกเกาะชวาว่า ยาวาทวีป จากจดหมายเหตุจีนกล่าวว่า มีอาณาจักรเล็ก ๆ ที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดียหลายอาณาจักรในคริสต์ศตวรรษที่ 6 อาณาจักรที่ใหญ่ที่สุดคือศรีวิชัย ได้ปราบอาณาจักรเล็ก ๆ แล้วเข้าครอบครองในบริเวณช่องแคบมะละกาและช่องแคบซุนดา

ความเจริญของอาณาจักรศรีวิชัย ในระยะคริสต์ศตวรรษที่ 7-11 เป็นระยะที่ศรีวิชัยมีความเจริญทางเศรษฐกิจมาก โดยคุมเส้นทางการค้าระหว่างจีนกับอินเดีย ในระยะคริสต์ศตวรรษที่ 8 ราชวงศ์ไศเลนทร์ (Sailendra) ในชวาได้มีอำนาจในอาณาจักรชวามแข่งขันกับอาณาจักรศรีวิชัย มีผู้สันนิษฐานว่าผู้ก่อตั้งราชวงศ์ไศเลนทร์อาจสืบเชื้อสายมาจากพวกพุนันที่หลบหนีการโจมตีของเขมรและจามปาเข้ามาในชวา พอคริสต์ศตวรรษที่ 9 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในชวา ทำให้พวกเขาในราชวงศ์สัตยชัย เข้ามามีอำนาจเหนือพวกไศเลนทร์ เจ้าชายของไศเลนทร์ได้หนีไปสุมาตราและได้อภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงของศรีวิชัย ตั้งราชวงศ์ใหม่ขึ้นปกครองศรีวิชัย และทำให้ศรีวิชัยเจริญขึ้นจนเป็นมหาอำนาจทางการค้าและการเมืองในภูมิภาคแถบนี้ นอกจากนี้ ศรีวิชัยยังเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนamahayan จารึกในปี ค.ศ. 775 พบว่าศรีวิชัยแผ่อำนาจในแหลมมลายูขึ้นมาถึงไชยา สุราษฎร์ธานี ศรีวิชัยเสื่อมลงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1025 เนื่องจากถูกพวกโจพะไนอินเดียภาคใต้รุกราน แต่ยังคงมีกษัตริย์ปกครองต่อมาจนปี ค.ศ. 1280 ศรีวิชัยจึงหมดอำนาจโดยสิ้นเชิงจากการรุกรานของอาณาจักรมัชฌปาหิต และอาณาจักรไทยในแหลมมลายู

อาณาจักรที่ขึ้นมามีอิทธิพลทางการค้าและการเมืองแทนที่ศรีวิชัย คือ อาณาจักรในชวาและบาหลี อาณาจักรที่เจริญในชวา คือ อาณาจักรสิงหิสสำหรับ เจริญขึ้นในปี ค.ศ. 1222-1292 โดยพระเจ้าเกียรตินครขยายอำนาจของสิงหิสสำหรับไปทั่วเกาะชวา ควบคุมช่องแคบมะละกาซึ่งเคยเป็นของศรีวิชัยมาก่อน พระเจ้าเกียรตินครประกาศพระองค์เป็นคิวกุพุทธ ผสมผสานวัฒนธรรมฮินดูกับวัฒนธรรมพื้นเมืองและพุทธศาสนamahayan เข้าด้วยกัน ความพยายามของพระเจ้าเกียรตินครในการรวมอาณาจักรเล็ก ๆ ภายใต้การนำของพระองค์เป็นจักรวรรดิอินโดนีเซียนั้นทำให้รัฐต่าง ๆ ไม่พอใจ และภายในราชสำนักของพระองค์เองก็ไม่เห็นด้วย ก่อกบฏขึ้นล้มอำนาจของพระองค์ได้ในที่สุด นอกจากนี้ การที่พระองค์ไม่ยอมส่งเครื่องราชบรรณาการให้จีนเป็นผลให้จีนสมัยมองโกลเข้ามารุกราน แต่พระองค์ก็ถูกพวกกบฏปลงพระชนม์ไปแล้ว เจ้าชายวิชัยราชบุตรเขยจึงขออ่อนน้อมต่อมองโกลเพื่อให้อภัยโทษและหลังจากปราบกบฏราบคาบแล้ว ก็ผลักดันให้พวกมองโกลออกไปตั้งอาณาจักรใหม่ขึ้นมาคือมัชฌปาหิต

อาณาจักรมัชฌปาหิต เจริญขึ้นในปี ค.ศ. 1293-1520 เป็นอาณาจักรสุดท้ายในหมู่เกาะอินโดนีเซียที่มีความเจริญทางอารยธรรมแบบฮินดู-ชวา หลังจากเจ้าชายวิชัยขึ้นครองราชย์แล้ว สถาปนาพระนามว่าพระเจ้าเกียรตินครสหัสชัยวรรคต ดำเนินนโยบายตามพระเจ้าเกียรตินคร ได้นำรูปแบบการปกครองแบบจักรวรรดิอินโดนีเซียมาใช้ และมาเกิดการต่อต้านในสมัยของพระเจ้าชัยนครพระราชโอรส แต่สามารถปราบกบฏได้โดยความสามารถของ

นายทหารหนุ่มชื่อ กชา มาดา (Gaja Mada) ซึ่งต่อมาเขาได้เป็นอัครมหาเสนาบดีคนสำคัญของพระเจ้าอ้ายมวรุก กษัตริย์ผู้ปกครองสืบต่อมาจากพระเจ้าชยันทร เขาทำให้อาณาจักรมัชฌปาหิตเจริญรุ่งเรืองยิ่งกว่าอาณาจักรใด ๆ ในภูมิภาคนี้ สามารถดำเนินนโยบายการสร้างจักรวรรดิอินโดนีเซียได้เป็นผลสำเร็จ ขยายอิทธิพลไปทั่วเกาะชวา สุมาตรา บอร์เนียว ลัมอานาจของศรีวิชัยลง ส่งเสริมการค้ากับจีน อินเดีย ตะวันออกกลาง และประเทศเพื่อนบ้าน

ความเจริญของอาณาจักรมัชฌปาหิต

1. จัดระเบียบการปกครองภายในแยกเป็นส่วนต่าง ๆ จัดให้พระบรมวงศานุวงศ์ทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ โดยมีเงินเดือนตอบแทน สรรวจสำมะโนประชากรทั่วประเทศจัดอาชีพให้ประชาชน
2. รับกฎหมายพระมนูธรรมศาสตร์จากอินเดียมาผสมผสานกับประเพณีเดิมของชาว
3. สนับสนุนงานด้านวรรณคดีและบันทึกประวัติศาสตร์ เช่น โคลงชื่อ นครเกียรติคมบันทึกโดย ปราปาน ชา (Prapan cha) เป็นโคลงเทิดพระเกียรติพระเจ้าอ้ายมวรุก และบรรพบุรุษของพระองค์
4. ทางด้านศาสนา นับถือลัทธิศิวพุทธ (ฮินดู-ชวา) และบังคับให้รัฐอื่น ๆ รับนับถือตามมัชฌปาหิตเสื่อมลงจากการแย่งชิงอำนาจกันเองและขาดผู้นำที่ดี เผชิญกับการขยายตัวของอาณาจักรไทยลงไปแหลมมลายู และการขยายตัวของศาสนาอิสลามที่รัฐบริวารหันไปรับนับถือศาสนาอิสลามและค้าขายกับพวกพ่อค้าอิสลาม ทำให้มัชฌปาหิตหมดอำนาจลงในคริสต์ศตวรรษที่ 16 รัฐต่าง ๆ ในหมู่เกาะอินโดนีเซียก็แยกตัวเป็นอิสระและไม่มีรัฐใดที่มีความสามารถตั้งอาณาจักรขึ้นมาได้อีก

อาณาจักรไทย

แหล่งเดิมของคนไทย ตามหลักฐานการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ มีข้อสันนิษฐานหลายแนวทางด้วยกัน คือ

1. อพยพจากเทือกเขาอัลไตในสาธารณรัฐมองโกเลียผ่านจีนลงมา
2. อยู่ทางตอนใต้ของจีนบริเวณลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง กระจัดกระจายอยู่ในมณฑลยูนนาน เสฉวน กวางสี และกวางตุ้ง
3. อยู่ในดินแดนไทยปัจจุบัน โดยพบร่องรอยทางโบราณคดีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

4. อพยพมาจากทางใต้บริเวณเกาะชวา มลายู แล้วเคลื่อนขึ้นมาทางเหนือ

ในข้อที่ยอมรับกันมากที่สุดคือข้อ 2 เชื่อว่าถิ่นฐานเดิมของไทยอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน แถบแคว้นกวางตุ้งต่อกับประเทศเวียดนาม และต่อมาได้อพยพไปทางทิศตะวันตก ขึ้นไปทางเหนือไม่เกินแม่น้ำแยงซีเกียง ส่วนอีกพวกหนึ่งยกลงมาทางใต้ (ศาสตราจารย์ ม.จ. สุภัทรดิศ ดิศกุล) เพราะมีหลักฐานว่ามีคนไทยที่พูดภาษาไทยในดินแดนดังกล่าว ข้อสันนิษฐานที่ 3 และ 4 ยังต้องรอพิสูจน์หลักฐานทางโบราณคดีต่อไปอีก

คนไทยที่อพยพลงมานี้ได้รวมกันขึ้นหลังจากปี ค.ศ. 650 เป็นอาณาจักรน่านเจ้า (Nan Chao) หรือดินแดนแห่งขุนศึกทางใต้ จีนเป็นผู้เรียก มีเมืองหลวงชื่อ ตาลี (Tali) ในมณฑลยูนนาน เป็นอาณาจักรที่มีความเข้มแข็งมาก รับวัฒนธรรมจากจีน ทางด้านการปกครองและวรรณกรรม มีกษัตริย์ปกครองหลายพระองค์ กษัตริย์ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือ โก๊ะล่อฝง น่านเจ้าหมดอำนาจลงในปี ค.ศ. 1284 ถูกรวมเข้าในจักรวรรดิมองโกล

และในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 13 นี้เอง เกิดการสถาปนารัฐใหญ่ ๆ ของชาวไทยเกิดขึ้น คือ

รัฐฉานในพม่า

ไทย สุโขทัย

ไทย หลวงพระบาง

ไทยที่สุโขทัยได้รวมตัวกันขับไล่อำนาจของเขมร และตั้งอาณาจักรสุโขทัยระหว่างปี ค.ศ. 1219–1238 สุโขทัยรุ่งเรืองมากในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชซึ่งเป็นกษัตริย์ไทยที่มีความสามารถ ทางด้านการรบ การปกครอง อักษรศาสตร์ และการต่างประเทศ ทรงสามารถขยายอำนาจเข้าไปในดินแดนที่เคยเป็นของเขมรมาก่อน ทางตะวันออกเฉียงเหนือถึงเมืองหนองคายในปัจจุบัน ทางใต้ได้บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ตอนกลาง เรื่อยลงไปจนตลอดแหลมมลายู ทางตะวันตกมีอำนาจเหนือหัวเมืองมอญ การขยายอำนาจของสุโขทัยไม่มีผู้ใดขัดขวาง เพราะการขยายอำนาจของพวกมองโกลเข้ามาตีพุกามได้ อาณาจักรเขมรก็เสื่อมอำนาจลง ทางด้านการต่างประเทศ พระองค์ส่งเครื่องราชบรรณาการไปเจริญสัมพันธไมตรีกับราชวงศ์มองโกลที่ปกครองประเทศจีน ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้เป็นครั้งแรก ส่วนทางด้านการปกครอง มีลักษณะแบบมองโกลเจือปน ผู้นำคือพ่อ ราชฎ เป็นลูก พ่อขุนรามคำแหงตั้งพระองค์เป็นพ่อขุน เจ้านายและข้าราชการเป็นลูกขุน ความต้องการเป็นอิสระจากกัมพูชาทำให้การปกครองของกรุงสุโขทัยแสดงออกในลักษณะตรงข้ามกับเขมร ซึ่งมีลักษณะเป็นเจ้าขุนมูลนายมีศักดินา ผู้ปกครองสุโขทัยจะมีความใกล้ชิดกับราชฎ การออกกฎหมายไม่เข้มงวดในการลงโทษราชฎเช่นกัมพูชา ทั้งนี้เนื่องจากอิทธิพลของพุทธศาสนา

อีกด้วย ศิลปะของสุโขทัยก็ทำตรงข้ามกับกัมพูชา เช่น พระพุทธรูปสุโขทัยมีพุทธลักษณะที่งดงามลีลาอ่อนช้อย ตรงข้ามกับเขมรที่มีความแข็งกระด้างน่ากลัว เจือปนอยู่ ทางด้านเศรษฐกิจให้มีการค้าขายเสรี เก็บภาษีพอประมาณ ซึ่งกรุงกัมพูชาจะรีดนาทาเร้นภาษีจากราษฎรมาก

พุทธศาสนาที่เข้ามาในสุโขทัยคือศาสนาพุทธนิกายหินยาน รับโดยผ่านพวกมอญและเขมร และกลายเป็นศาสนาประจำชาติของคนไทยตั้งแต่นั้นมา หลังสมัยพ่อขุนรามคำแหงสุโขทัยอ่อนแอลง เมืองขึ้นต่างแยกตัวเป็นอิสระ เกิดชุมชนของไทยทางใต้ ตั้งตนเป็นใหญ่ขึ้นประมาณ ค.ศ. 1350 โดยการนำของพระเจ้าอู่ทอง หรือสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 โดยมีศูนย์กลางที่กรุงศรีอยุธยา ต่อมาผนวกสุโขทัยไว้ได้ และพยายามขยายอาณาเขตออกไปในดินแดนเขมร จนเขมรต้องหนีอิทธิพลของไทยลงไปทางใต้ ส่วนทางเหนือไทยก็ขยายอำนาจไปถึงล้านนา อำนาจของอยุธยาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15 มั่นคงขึ้นจนแทนที่พุกามและกัมพูชาได้

การปกครองสมัยอยุธยา กลับรับรูปแบบการปกครองของอินเดียโดยผ่านเขมร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะต้องการสร้างอำนาจของกษัตริย์ให้ยิ่งใหญ่และเพื่อความเป็นปึกแผ่นของอาณาจักรไทย คือตั้งแต่สมัยพระรามาธิบดีที่ 1 ขึ้นครองราชย์ ทรงปูพื้นฐานการปกครองแบบอินเดียที่ได้รับจากเขมร คือ แบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 ส่วน คือ เวียง วัง คลัง นา วางรูปแบบการปกครองแบบทวารวดี ตั้งพระองค์เป็นทวารวดี เช่นเดียวกับกษัตริย์เขมร แต่ได้นำศาสนาพุทธเข้ามาผสมผสาน โดยถือว่ากษัตริย์เป็นทั้งเทวดาและพระโพธิสัตว์อีกด้วย พระองค์โปรดให้รวบรวมกฎหมายไทยขึ้นเป็นหลักในการปกครองประเทศ โดยดัดแปลงมาจากคัมภีร์พระมนูธรรมศาสตร์ของอินเดีย การปกครองสมัยอยุธยาจะมีการวางรากฐานที่เป็นปึกแผ่นอีกครั้งหนึ่งในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ โดยจัดให้มีการรวมอำนาจการปกครองเข้าสู่ศูนย์กลางมากขึ้น โดยมีราชธานีเป็นศูนย์กลางควบคุมหัวเมืองต่าง ๆ โดยยกเลิกความสำคัญของเมืองหน้าด่าน มีการแยกการบริหารราชการออกเป็นฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน โดยสมุหกลาโหมคุมการทหาร สมุหนายกคุมด้านพลเรือนและจตุสดมภ์ นอกจากนี้ สมัยนี้ยังมีการตรากฎหมายนิตยบาลขึ้นใช้เป็นครั้งแรกอีกด้วย

อาณาจักรอยุธยาเจริญขึ้นมากเป็นปึกแผ่นมากที่สุดในบรรดาประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14-18 อยุธยาถูกอาณาจักรพม่ามาตีได้ถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1563 ในสมัยบุเรงนอง กษัตริย์ทรงขยายอาณาเขตของไทยออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้อยุธยาเป็นมหาอำนาจอีกครั้งหนึ่ง แต่พอหลังสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อยุธยาก็อ่อนแอลงอีก พม่าในสมัยพระเจ้ามังระได้มาตีกรุงศรีอยุธยาแตกในปี ค.ศ. 1767 จนอยุธยาเสื่อมไป และย้ายมาตั้งศูนย์กลางที่กรุงธนบุรีและกรุงเทพฯ

สรุป

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงแรกของการตั้งอาณาจักรนี้จะเห็นว่าแต่ละอาณาจักรได้รับเอาอารยธรรมอินเดียและจีนเข้ามาสร้างความเจริญให้กับอาณาจักรของตน โดยคงรูปแบบวัฒนธรรมเดิมของตนไว้ด้วย จึงทำให้แต่ละอาณาจักรมีลักษณะเฉพาะของตนเองทางด้านการปกครอง พิธีกรรมทางศาสนา ภาษา เช่น อาณาจักรกัมพูชา มีรูปแบบการปกครองแบบทวารวชา เน้นศาสนาพราหมณ์ พิธีกรรมของพราหมณ์ ส่วนพม่า (พุกาม) เป็นการปกครองแบบทวารวชา เน้นพุทธศาสนา พิธีกรรมมีทั้งพราหมณ์และพุทธ เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ 3

ให้นักศึกษาสรุปความเจริญและความเสื่อมของทุกอาณาจักรที่เรียนมาโดยค้นคว้าเพิ่มเติมจากเนื้อหาที่ให้

ประเมินผลท้ายบท

จงเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง

1. เมืองที่สำคัญของอาณาจักรฟูนันซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าทางบกคือเมือง.....
 2. อารยธรรมอินเดียที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับมานั้นมีพื้นฐานด้านไต่บัง ก.
ข. ค.
 3. มนุษย์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มมีการปกครองแบบพ่อปกครองลูกตั้งแต่ยุค.....
 4. ลัทธิความเชื่อของจีน คือ.....มีข้อห้ามมิให้ชาวจีนเดินทางละทิ้งดินแดน
บรรพบุรุษของตน
 5. อาณาจักรสุดท้ายในหมู่เกาะอินโดนีเซีย ที่มีวัฒนธรรมแบบฮินดู-ชวา คือ.....
-